

Het kabeldecreet en de ik-televisie

Geert Sellelach

Licenciaat Communicatiewetenschap

Voor de meesten onder ons staat 'de kabel' gelijk met een keuze uit het programma-aanbod van zowat vijftientig verschillende televisiezenders. Maar de kabel is ook een 'data-snelweg' die revolutionaire mogelijkheden in zich draagt, met mogelijk ingrijpende gevolgen voor het sociale leven. Geert Sellelach geeft ons een voorsmaakje van het tijdperk van de ik-televisie en wijst op de verantwoordelijkheid van de overheid om één en ander in goede banen te leiden.

Nauwelijks vijf jaar geleden leefden we in Vlaanderen zonder een commerciële televisiezender, zonder regionale televisieverenigingen en zonder een semi-commercieel radiostation. Het waren barre tijden. Nu kijkt dagelijks meer dan 40% van de TV-kijkers naar VTM, luistert meer dan 10% naar Donna en lijken de regionale televisies af te stevenen op een kijkerssucces. Een mens leert snel. In de jaren '80 werd er zwaar slag geleverd over de 'onvermijdelijke' komst van een commerciële zender, over het 'onontgonnen' reclamepotentieel in Vlaanderen. Nu worden we bedolven onder slechte programma's en publiciteit. Een zeldzame haan die daarover kraait. Een mens went snel.

Met het (nieuwe) kabeldecreet van april 1994 zijn voortaan verscheidene commerciële televisienetten wettelijk mogelijk. Vraag is of ze ook leefbaar zijn én, wat altijd vergeten wordt, of ze ons inhoudelijk iets kunnen bijbrengen.

Een Vlaams commercieel televisie-monopolie

Eerst even een noodzakelijke stap in de recente geschiedenis: het (oude) kabeldecreet van 1987 legde de wettelijke basis voor een Vlaamse commerciële televisiezender, de regionale niet-openbare televisies en de betaalomroepen vast.

Het bepaalde waaraan de kabeldistributiemaatschappijen zich moeten houden en richtte een 'geschillenraad' op (na klacht oordeelt die voor de niet-openbare televisieverenigingen over eventuele programmatorische discriminaties).

Maar het kabeldecreet van 1987 ging natuurlijk vooral de geschiedenis in als de 'VTM-constructie'. Het voorzag in één niet-openbare televisievereniging die uitzendt voor heel Vlaanderen, verzekerde die ene zender van een 18-jarige vergunning en een reclamemonopolie, en bepaalde dat 51% van het kapitaal in handen moet zijn van uitgevers van Nederlandstalige dag- en weekbladen, gevestigd in Vlaanderen of Brussel. Vlaanderen bezat niet langer een openbaar omroepmonopolie maar een commercieel monopolie. Deze naar commercieel-concurrentiële normen toch merkwaardige constructie werd toen beschouwd als de enige kans op slagen voor een Vlaamse commerciële televisiezender. (Het is altijd opnieuw merkwaardig te vernemen hoe de grote voorvechters van de vrije markt steeds weer het commerciële monopolie (!) van VTM goedpraten). De uitgevers van de geschreven pers zouden via hun aandeelhouderschap het voorziene verlies aan publiciteitsinkomsten compenseren. Dat het tere kasplantje zo

snel zou uitgroeien tot een apenbroodboom had niemand durven te voorspellen.

Nog enkele andere wettelijke bepalingen moesten de start en groei van VTM vergemakkelijken. Zo legde de wetgever een taalvereiste en een voorafgaande toestemming met voorwaarden op aan buitenlandse zenders. M.a.w. televisieprogramma's van buitenlandse zenders moesten uitzonden worden in de taal van het land waar die zender gevestigd is, en moesten de uitdrukkelijke toestemming krijgen van de Vlaamse overheid. Die maatregel moest verhinderen dat er 'piraten' op de Vlaamse kabel zouden komen: potentiële kandidaten die zich in het buitenland zouden vestigen om onze wetgeving te ontwijken, maar die wel degelijk hun uitzendingen in het Nederlands op Vlaanderen zouden richten en dus rechtstreekse concurrenten voor VTM zouden zijn. De commerciële RTL-4, die eind de jaren '80 vanuit Luxemburg Vlaanderen wilde 'bedienen', is om die reden nooit bij ons op de kabel gekomen.

Geen makkelijke opdracht

Het kabeldecreet van april 1994 moest vnl. drie zaken regelen: de wetgeving conform maken aan de nieuwe Vlaamse bevoegdheden (technische aspecten van het omroepen), inspelen op de veroordeling van het kabeldecreet van 1987 door het Europese Hof van Justitie en rekening houden met de toekomstige mogelijkheden in de omroep- en telecommunicatiewereld.

Iedereen weet dat het combineren van verleden en toekomst zo goed als onmogelijk is. Ook de Vlaamse wetgever is er niet in geslaagd tegelijkertijd 'af te rekenen' met het verleden en soepel in te spelen op de toekomst. Over het eerste bestaat de grootste juridische discussie; het tweede wordt gewoon open gelaten. Over beide gevallen zou ik willen opmerken: het kon ook niet anders. Ten slotte heeft de minister in dit decreet zichzelf ook de opdracht gegeven de mediawetgeving te coördineren. De persoon die orde in de chaos moet brengen, wens ik mijn oprechte deelneming.

Europa: voer voor juristen

Op 16 december 1992 veroordeelde het Euro-

pese Hof van Justitie de Vlaamse overheid omdat het kabeldecreet van 1987 op een aantal punten strijdig is met het Europese credo van de vrije concurrentie, vastgelegd in het EG-Verdrag en de richtlijn 'Televisie zonder grenzen' van 1989. De taalvereiste (zie hoger), de voorafgaande toestemming waaraan voorwaarden zijn verbonden (zie hoger), de vestigingsvoorwaarde (zie hoger) en de toenmalige begripsomschrijving van 'culturele produkties' die een verplicht aandeel moeten vormen in de programmatie van de niet-openbare televisieverenigingen, moesten geschrapt worden.

Het kabeldecreet van april 1994 is onder druk van Europa in die zin aangepast. Concreet betekent dat de deur openzetten voor bijkomende commerciële televisiezenders uit EG-landen. In markttermen betekent het een logische concurrentie tussen commerciële zenders. Voor VTM is dat op zich geen reden tot paniek, want vooraleer het zover komt, zullen er nog heel wat financiële en juridische argumenten over en weer gaan. Bij commerciële televisie komen immers veel centen kijken en de reclamemarkt in Vlaanderen is niet grenzenloos. De eerste kandidaat, het Scandinavische SBS (Scandinavian Broadcasting System), die via Luxemburg zou uitzenden, zorgt nu echter reeds voor de eerste tekenen van onrust op de markt. Ondanks de - ook door de wetgever gewilde - vijf jaren voorsprong, het overweldigende succes en de recente experimenten met interactieve teletext en andere nieuwe technieken, dringt de VTM bij de Vlaamse overheid aan op het erkennen van een tweede VT-net. Op die manier kunnen zij de reclamemarkt 'bezetten' en zijn ze de concurrentie andermaal een stap voor.

Minister Weckx houdt echter nog een andere stok achter de deur. De voorafgaande toestemming werd in het nieuwe kabeldecreet vervangen door een 'meldingsplicht'. Dat houdt in dat de kabelmaatschappijen het doorgeven van een nieuwe televisiezender uit een andere lidstaat aan de Vlaamse regering moeten melden. De minister gaat dan na of de betrokken omroeporganisatie aan een aantal voorwaarden voldoet [1]. Indien aan alle criteria is voldaan, kan de aanvraag om de zender door te geven niet geweigerd worden.

tenzij... die zender speciaal vanuit het buitenland opereert om de Vlaamse wetgeving, d.w.z. het VTM-monopolie, te omzeilen [2]. Met die nieuwe regeling, die de bepalingen uit het vorige kabeldecreet duidelijk afzwakt én tegelijk de Europese veroordeling handig ontwijkt, balanceert men op een slappe juridische koord. Het nieuwe kabeldecreet houdt met de aan de meldingsplicht verbonden voorwaarden opnieuw een zekere afschrikking in - anderen spreken van concurrentievervalsing - waarvoor Vlaanderen opnieuw door het Europese Hof veroordeeld zou kunnen worden.

Of VTM na het afsluiten van het 'voetbalcontract', waarmee het de vroegere afspraken tussen VTM en BRTN eenzijdig doorbrak, nog op de nodige politieke goodwill zal kunnen rekenen om een tweede net te krijgen of om een buitenlandse commerciële zender te verhinderen is nog maar de vraag. (Of gaan we na de zoveelste episode in de 'media-oorlog' met zijn allen nogmaals toekijken hoe de markt de zaken regelt? M.a.w. laten we het op zijn beloop en klagen we binnen enkele jaren dat we bepaalde programma's nog slechts tegen betaling op een betaalzender te zien kunnen krijgen?)

Opvallend is dat de Vlaamse overheid door het Europese Hof niet veroordeeld werd voor de bepaling dat 51% van het VTM-kapitaal in handen moet zijn van de uitgevers van de Nederlandstalige dag- en weekbladen. Enkel de voorwaarde dat de zetel van die uitgevers in Vlaanderen of Brussel gevestigd moet zijn, vond geen Europese genade. Nochtans is die 51% een beperkende regel en bestaat er in verschillende Europese landen een wetgeving die in meerdere of mindere mate toekijkt op monopolievorming en 'gemengd' eigenaarschap in de mediawereld.

Ten slotte legt het kabeldecreet nog een aantal andere zaken vast. Bijvoorbeeld wat de kabelmaatschappijen moeten en mogen doorgeven en dat zij moeten instaan voor de kosteloze aanvoer en doorgeve van de regionale televisiezenders. Dat laatste is een goede zaak. Daarmee is dit dispuut tussen regionale zenders en kabelmaatschappijen eindelijk en definitief beslecht en kunnen de regionale televisies, die toch al niet over rijkelijke financiële middelen beschikken,

zich volledig concentreren op hun programmatische arbeid. Het feit dat de regionale televisies in hun zendgebied over één eigen kanaal beschikken, zodat time-sharing uitgesloten is, vergroot daarenboven hun overlevingskansen. Het nieuwe kabeldecreet breidt ook nog de bevoegdheden van de 'geschillenraad' uit tot de openbare omroep, legt de strafbepalingen vast en formuleert een aantal artikels op een wijze die de toekomstige ontwikkelingen niet direct zouden mogen beperken.

De woelige kolk

De wetgever moest in het nieuwe kabeldecreet ook op eieren lopen om mogelijke toekomstige toepassingen in de audio-visuele sector niet voortijdig af te remmen. Over de term "andere diensten", zonder een verdere definitie van wat die diensten kunnen inhouden, werd in het parlement een dikke boom gezaagd en uiteindelijk in het decreet ingeschreven. Kabeltelevisie en telecommunicatie zitten technisch en organisatorisch immers in een ongekende stroomversnelling. De internationale concurrentie en de nieuwe glasvezel, digitale en compressietechnieken zullen in de zeer nabije toekomst voor een regelrechte audio-visuele revolutie zorgen. Vandaag worden in de Verenigde Staten, Japan, Frankrijk, Nederland en binnenkort ook in België voor zeer veel geld belangrijke fusies doorgevoerd, samenwerkingsverbanden gesloten en experimenten uitgevoerd om het tijdperk van de 'ik-televisie' (waarbij de individuele gebruiker zelf, en niet de omroeporganisatie, bepaalt wat hij doet) dichterbij te brengen.

De aanpassing van de infrastructuur is volop aan de gang. Tegen 1995 wordt in Vlaanderen een uitbreiding van het kabelnet voorzien tot 55 kanalen. Met de allernieuwste technieken zullen de kabelmaatschappijen tegen 2005 in staat zijn om tot 500 TV-kanalen te gebruiken. Langs die kanalen zullen niet alleen de omroepprogramma's van de verschillende zenders, zoals we die nu kennen, maar ook allerlei andere data worden doorgegeven. Door zo'n hoeveelheid kanalen komt interactieve televisie wel erg dichtbij. Daarnaast is de prognose dat er tegen 2005 3.500 satellietkanalen boven ons hoofd zullen hangen.

Een schotelantenne van minimum 10.000 fr. voor de ontvangst en je kan voor een stuk dezelfde zenders als via de kabel ontvangen.

De sofa-cultuur

Door de combinatie van de technologische mogelijkheden van de kabel, de telefonie en de computer wordt echte interactieve televisie mogelijk. De kijker, of beter de consument, zal zijn huis niet meer uit moeten. Vanop de sofa zal hij via het televisiescherm kunnen winkelen (waardoor het aantal winkels zal verminderen), bankieren (waardoor het aantal bankfilialen zal verminderen), communiceren met vrienden (maar de cafés zullen altijd blijven bestaan), films opvragen, bekijken, stilzetten of terugspoelen wanneer hij wil (waardoor de videotheek verdwijnt), zelf bepalen op welk tijdstip hij wat wil zien (waardoor de videorecorder elke functie verliest), zelf de inhoud van een film of een muziekstuk bepalen, data van zowat overal ter wereld opvragen, specifieke tijdschriftenartikels raadplegen (waardoor misschien tijdschriften verdwijnen), kaartjes voor theater of voetbal bestellen én, indien aangesloten op een printer, zelf afdrukken (waardoor besprekingsbureau zullen verdwijnen),... Voor die extra-diensten zal uiteraard betaald moeten worden: de eigen sofa als dure zelfbedieningszaak.

Zo ver zijn we nog niet, maar de eerste stappen kennen we reeds: het erbarmelijke televoting-systeem, teleshopping via buitenlandse zenders (in Vlaanderen is het verboden), de toepassingen van de interactieve CD-speler, *Knack*, *Trends* en de *Financieel Economische Tijd* op CD-ROM. Met computerprogramma's worden nu reeds data tussen gespecialiseerde firma's, universiteiten en wetenschappelijke onderzoekers uitgewisseld. En Belgacom kondigde onlangs het eerste experiment van 'video-op-aanvraag' aan.

De lobby-lawine

De kabelmaatschappijen, Belgacom en de computermultinationals kunnen met het ontwikkelen van de huidige technieken tekst, beeld en geluid via één signaal doorgeven. Interactieve toepassingen zijn zowel met het kabelnetwerk als met de telecommunicatie als met de computer-

netwerken mogelijk. Momenteel tasten die drie sectoren onafhankelijk van elkaar de diverse mogelijkheden af. In theorie kunnen ze alledrie het bovenstaande toekomstbeeld verwezenlijken.

Door de nakende liberalisering van het Belgische telefoonmonopolie moderniseert Belgacom in allerijl haar aanbod en dat niet alleen op de telecommunicatiemarkt met o.a. het gemoderniseerde mobiele telefoonsysteem GSM-Proximus, maar dus ook duidelijk met uitlopers op het vlak van het audio-visuele. Het doorgeven van audio-visuele programma's is tot nu toe echter een monopolie van de kabelmaatschappijen. De kabelmaatschappijen van hun kant hebben door de hoge graad van bekabeling in België en met meer dan 90% van de Belgische gezinnen die aangesloten zijn op de kabel hun saturatiepunt al enkele jaren bereikt. Met het diversifiëren van hun audio-visuele én dienstenaanbod, met bv. video-op-aanvraag, telebankieren en het doorgeven van data, willen zij hun winsten maximaliseren.

Door de nieuwe technologie komen beide sectoren met elkaar in aanvaring. En daar wringt het schoentje: het is samenwerken of elkaar concurreren. Momenteel schijnen beide voor de laatste optie te kiezen, want ondanks mooie publieke liefdesverklaringen komt het noodzakelijke overleg niet echt op gang. En met de aankondiging van het video-op-aanvraag-experiment in Sint-Lambrechts-Woluwe heeft Belgacom de aanval op het audio-visuele definitief ingezet. Bessel Kok van Belgacom zei tijdens de besprekingen in de mediacommissie nochtans dat hij bedenkingen had bij deze wat hij noemde "agressieve strategie om als telecommunicatiebedrijf zich met video-op-aanvraag rechtstreeks op het domein van de kabelmaatschappijen te begeven". Rationeel gezien is "een constructieve samenwerking tussen Belgacom en de kabelmaatschappijen, waarbij beiden gebruik zouden maken van dezelfde basisinfrastructuur" de beste strategie. Ook dat zijn woorden van Bessel Kok. Maar de praktijk is dus nog wat anders dan de theorie.

Het zou inderdaad te gek zijn dat er tegelijkertijd, maar naast elkaar, verschillende infrastructuren (een netwerk van de kabelmaatschap-

pijen en een netwerk van de telefoonmaatschappij(en)), systemen én apparatuur zouden bestaan. Om een optimale en volledige interactieve televisie te verkrijgen is een samenwerking tussen kabel en telecommunicatie trouwens noodzakelijk. Alle andere gevallen zijn afkooksels.

En de Vlaamse wetgever? Die kan alleen maar hopen dat beide partijen willen samenwerken, want hij is enkel bevoegd voor de kabelmaatschappijen. De telecommunicatie is federale bevoegdheid. Zoals gezegd is er aan goede voornemens geen gebrek, maar om tot samenwerkingsverbanden te komen zal er nog heel wat gezweet worden. En om de eigen belangen te verdedigen laten de verschillende sectoren de lobby-trein alvast op volle snelheid komen.

Omroepen en doorgeven

Video-op-aanvraag lijkt dus, ondanks alle educatieve mogelijkheden die de toekomstige televisie door de initiatiefnemers toegedicht worden, de eerste test-case te worden van het interactieve aanbod. Door een experiment kan nagegaan worden of het publiek warm loopt voor de formule én of het ook wil betalen voor het nieuwe aanbod. Waarschijnlijk zal er getest worden tot hoeveel méér de consument wil neertellen om vanuit zijn zetel een film te bestellen i.p.v. hem zelf in de videotheek te gaan halen.

Maar aan die ontwikkeling hangt nog een veel fundamenteeler bezwaar, nl. het vervagen van de grenzen tussen omroepen en doorgeven. De theorie is nochtans simpel: omroepen, d.w.z. het maken van televisieprogramma's, gebeurt door de erkende omroeporganisaties zoals BRTN en VTM; doorgeven gebeurt door de kabelmaatschappijen. Het nieuwe kabeldecreet stelt het duidelijk: het is niet de functie van de kabelmaatschappijen om zelf omroepprogramma's te maken. Ook kabelkrant en teletext vallen volgens de wetgever onder 'omroepen' en moeten dus verzorgd worden door omroeporganisaties. De kabelmaatschappijen hebben zich daar nu akkoord mee verklaard. In het verleden was dat wel eens anders. Maar daarmee is het probleem niet van de baan, want Belgacom heeft notabene tijdens de hoorzittingen in de mediacommissie verklaard momenteel te werken aan een eigen

teletextprogramma!

Het onderscheid omroepen-doorgeven is niet alleen nodig voor de duidelijkheid, maar ook voor de kwaliteitscontrole. De nieuwsprogramma's van BRTN en VTM worden aan algemene inhoudelijke voorwaarden (zeg maar de journalistieke deontologie) onderworpen. Indien ook kabelmaatschappijen of anderen bv. teletext zouden brengen, zouden zij in de plaats treden van de omroeporganisaties én ontsnappen aan de kwaliteitscontrole. Het komt erop aan dat iedere actor zijn plaats kent en respecteert.

Maar wat nu met de nieuwe diensten? Vallen die allemaal onder de term 'omroep'? Moet video-op-aanvraag bv. verzorgd worden door erkende omroeporganisaties of kunnen Belgacom of de kabelmaatschappijen dat ook organiseren? Hier is duidelijk sprake van een schemerzone. De vraag draait eigenlijk om de interpretatie of video-op-aanvraag een culturele dienst is, dan wel een economische. In de eerste interpretatie is video-op-aanvraag 'omroep' en moet het georganiseerd worden door een omroeporganisatie, in de tweede interpretatie is het een economische dienst die bij wijze van spreken door iedereen aangeboden kan worden. Omwille van de duidelijkheid en om uitwassen tegen te gaan opteer ik persoonlijk voor de eerste interpretatie. Een film is volgens mij in eerste instantie een cultureel produkt. De selectie van de aangeboden films moet op basis van inhoudelijke criteria door vakmensen gebeuren en niet door winstbeluste zakenlui die vooral de goedlopende commerciële films zullen aanbieden. Ik vrees echter dat die redenering niet aan de uitbouw van een systeem als video-op-aanvraag zal liggen.

Toekomst

Het nieuwe kabeldecreet was nauwelijks gestemd of de eerste speculaties over een buitenlandse commerciële zender of een tweede VTM-net barstten los. Zijn we nu voor of tegen een extra commerciële zender, moeten we die zo lang mogelijk tegenhouden of willen we de commerciële televisie perse in Vlaamse handen [3] houden? Een commerciële zender in om het even welke handen betekent in eerste instantie bijkomende (vervelende) publiciteit. En een buiten-

landse commerciële zender betekent vooral voor VTM een zware rechtstreekse advertentieconcurrent. Dat zal de positie van VTM verzwakken. Daarom groeien er nu al constructies in Vlaamse mediahoofden om VTM een tweede net te gunnen. Een net dat ze al dan niet in verregaande samenwerking met de BRTN kunnen exploiteren. Samen de pot delen om een buitenlandse zender af te schrikken. De advertentiemarkt wordt dan door een gemeenschappelijke VTM-BRTN-reclame-regie opgeslorpt. De VTM kan dan volwaardig uitgebouwd worden, een vraag die daar elk jaar met meer aandrang wordt gesteld. En de BRTN ziet zijn dotatie aanzienlijk aangevuld met reclame-inkomsten. Of moedigen de BRTN-gezinden bv. in tegendeel juist een buitenlandse commerciële zender aan, omdat de hardste klappen toch door VTM opgevangen zullen worden?

De overheid heeft hier een belangrijke regulerende taak en moet vooral opletten dat de openbare omroep niet verzuipt in het commerciële geweld. Een openbare omroep met een gevarieerd totaal aanbod heeft in een tijd van de 'apartheidszenders' rond bepaalde onderwerpen, meer dan ooit een functie te vervullen. Op lange termijn is de toekomst van de omroeporganisaties zoals we ze nu kennen, echter allerminst verzekerd. Met de nieuwe mogelijkheden zullen zij in de toekomst veeleer een soort toeleveringsbedrijven worden voor de kijker die zelf zijn programma's kiest. In een systeem waarbij de kijker de programma's à la carte kiest, zullen themazenders (MTV, sportzenders,...) en doelgroepen-televisies (kindertelevisie, kunstkanaal,...) nog aan belang winnen.

Een pakketje televisie

Een eerste stap in de richting van de 'ik-televisie' zal niet lang meer op zich laten wachten. De kabelmaatschappijen willen in de zeer nabije toekomst (waarschijnlijk na hun netuitbreiding) immers niet langer één 'volledig' pakket met ongeveer 25 zenders aanbieden, maar een basispakket (met de 'klassieke' zenders: BRTN, VTM, RTBf, NL) en aanvullende pakketten tegen extra betaling. Hoe die aanvullende pakketten eruit zullen zien, is momenteel nog niet duidelijk. Maar wanneer je in de toekomst bv. naar Euro-

sport, MTV, BBC, ARD, RAI, Arte, enz., wil kijken zal je zeker en vast extra moeten betalen. Een volgende stap is dat de kijker afzonderlijke programma's zal kunnen uitkiezen en bekijken op het moment dat hij wil. Hij betaalt dan per bekeken programma. Om dat te realiseren is een minimum aan interactiviteit nodig: de kijker moet via de afstandbediening en dus via de kabel (ofwel via de telefoon) zijn keuze duidelijk kunnen maken.

Het ontcijferen van de brandkast

Maar er is meer. De signalen van programma's waarvoor de kijker betaalt, moeten met een decoder-toestel 'gedecodeerd' worden, zodat hij de programma's daadwerkelijk kan bekijken. De decoder is de sleutel om toegang te krijgen tot de televisieprogramma's en later tot andere diensten. Op dit ogenblik kennen we dit systeem bij betaalzenders zoals Filmnet. Enkel de kijker die zijn Filmnet-abonnement betaalt, 'krijgt' een Filmnet-decoder, die op het TV-toestel aangesloten is en die de verstoorte signalen van de Filmnet-programma's 'ontcijfert'.

Het is duidelijk dat wie de decoder beheert de sleutel in handen heeft voor de televisie van de toekomst. Hij kan bepalen wie wat wanneer en tegen welke kostprijs kan bekijken. De kabelmaatschappijen en Filmnet zijn er dan ook erg op gebrand het beheer van de decoder in handen te krijgen. Tijdens de discussies in de media-commissie hebben ze aardig van zich afgebeten. Het kwam erop neer dat ze de investeringsrisico's niet willen nemen als ze niet de verzekering krijgen dat zij het beheer van de decoder krijgen toegewezen.

De wetgever heeft het beheer van de decoder echter niet ingeschreven in het kabeldecreet. Dat kon ook niet. In eerste instantie omdat de decoder binnenkort hoogstwaarschijnlijk in de eindapparatuur (televisie of andere toestellen) verwerkt zal worden. Maar vooral omdat het beheer nu toewijzen zoveel zou betekenen als het volledige mediabeleid uit handen geven. De beheerder van de decoder kan immers bepalen wat wordt doorgegeven en hoeveel ervoor betaald moet worden. De kabelmaatschappijen stellen zelfs letterlijk: "De overheid moet een wettelijk

kader scheppen ter bescherming van de autonomie van elke kabelmaatschappij om, binnen het wettelijke kader dat bepaalde beperkingen kan opleggen, zelfstandig te beslissen welk aanbod van programma's en diensten over het kabelnet zal vervoerd worden". En hoewel de tussenzin van belang is, is de teneur van hun standpunt toch: wij betalen de investeringen, dus wij beslissen wat er doorgegeven wordt en de overheid moet dat wettelijk regelen. Ik denk dat de overheid eerst moet bepalen waar we naartoe willen met ons mediabestel, welke vormen van televisie en diensten we in de toekomst willen. Het is belangrijk dat niet de mogelijkheden van de techniek of de commerciële belangen de grenzen bepalen, maar wel de overheid.

Maar ook een situatie waarbij er naargelang van de zenders een andere decoder of afstandbediening nodig is, moet ten allen prijze vermeden worden. Samenwerking op vlak van optimaliseren, produceren en beheren van de decoder is noodzakelijk. Waarschijnlijk is de integratie van de decoder in de kabelinfrastructuur onvermijdelijk, wil men niet tot een chaotische situatie komen. Kabelmaatschappijen kunnen echter nooit de regulerende rol van de overheid overnemen.

De moraal van het verhaal

De techniek heeft de mens in het verleden verlost van zijn juk, zo wordt gezegd. Het ziet ernaar uit dat de techniek de mens in de toekomst opnieuw een juk zal opleggen. Het toekomstbeeld om "alles van op de sofa" te regelen ziet er voor sommigen misschien leuk uit; zeker is dat het ons sociale leven grondig zal wijzigen. Belgacom-voorzitter Bernard Remiche beweert ronduit dat een stuk maatschappelijk weefsel bedreigd is. De duale maatschappij van de haves en de have-nots, van de geïnformeerden en de niet-geïnformeerden, zal hiermee versterkt worden, want voor alles zal er extra betaald moeten worden. De snelle communicatie geeft "een bepaalde klasse in de maatschappij een hogere graad van alomtegenwoordigheid" [4]. En: "Het sociale leven zal ingrijpend wijzigen, al was het maar omdat het individu veel meer met zijn telecomputer dan met zijn medemensen zal dialogeren en omdat zijn visuele ervaring in grote mate een artifi-

cieel of virtueel karakter zal hebben. Het aloude idee van het antieke 'forum', het door persoonlijke kontakten gevormde, kollektieve, publieke domein waar politiek, handel en cultuur samenvloeien, verschrompelt erdoor, terwijl het enige alternatief ervoor, al was het maar voor een afspraakje, louter bij de gratie van de commerciële exploitatie ervan op de datasnelweg zal bestaan" [5]. Het televisietoestel als een soort van centraal opgesteld technologisch opperwezen dat ons gedrag bepaalt.

De 'snelle telefoon', de nieuwe televisie, past zo goed in onze moderne maatschappij waarin stilstaan achteruitgaan is. Alles kan beter, sneller, individueler. Consumptie als ultieme bevrediging. Of het ook de kwaliteit van ons leven bevordert, is een onbehoorlijke vraag. De ongekenkende technologische evolutie in de communicatiesector stuwt ons - 'technostress' [6] of niet - onvermijdelijk voort. Alle positieve geluiden over de ongekenkende educatieve mogelijkheden van de nieuwe televisie ten spijt, is het trouwens duidelijk dat enkel de amusementsindustrie genoeg waarborgen biedt om de hoge investeringen in de technologie te verantwoorden. Het aanbod is dus al gekend.

- [1] De minister gaat na of de betrokken omroeporganisaties in de lidstaat van oorsprong effectief in dezelfde mate onderworpen is aan de controle die aldaar wordt uitgeoefend op omroeporganisaties die voor die lidstaat uitzenden, of het omroepprogramma conform is met het Europees recht inzake auteursrechten, nabuige rechten en de internationale verbintenissen van de Europese Unie, of het omroepprogramma geen gevaar oplevert voor de openbare orde, de goede zeden of de openbare veiligheid van de Vlaamse Gemeenschap. De minister heeft vier maanden de tijd om een aanvraag te onderzoeken.
- [2] Minister Weckx baseert zich op het 'arrest Van Binsbergen' van het Europese Hof van Justitie. Daarin wordt gesteld dat wanneer een bepaalde groep uitsluitend vanuit het buitenland opereert om de binnenlandse wetgeving te omzeilen, zij zich buiten de Europese regelgeving stelt en dat er dus opgetreden kan worden.
- [3] Hoe Vlaams zijn die handen dan wel? De Vlaamse Mediaholding (De Persgroep, Het Volk, Concentra, Roularta, NV Almaspar met o.a. Theo Maes van de brouwerij) bezit 55% van de aandelen; het Nederlandse uitgeverijbedrijf VNU 44%.
Minister-president Van den Brande stuurde na de overname van uitgeverij Perexma (met o.a. *TV-Expres*, *Panorama*) en The Press (met o.a. *Humo*, *Elga*) en de aankoop van de VTM-aandelen van De Vlijt (*De Gazet*

van Antwerpen) in januari en maart '93 door VNU, waardoor die 44% van VTM in handen kreeg, aan op een Vlaamse 'verankering' van VTM. Als reactie en tegengewicht voor de Nederlanders hebben de Vlaamse persgroepen in VTM de Vlaamse Mediaholding opgericht. Voordien was Van den Brande achter de schermen tussengekomen om te verhinderen dat het Franse GBL van Albert Frère VTM-aandelen zou opkopen. Nederlandse handen zijn blijkbaar beter dan Franse handen.

[4] F. De Moor, De tijd zal het leren. In: *Knack Cahier*, 23 maart 1994,

blz. 4-7.

[5] M. Reynebeau, Leven na het koper. In: *Knack Cahier*, 23 maart 1994, blz. 14-17.

[6] Met de nieuwe telecommunicatietechnieken kunnen een heleboel zaken sneller en/of intensiever gebeuren. Het zal echter de stress doen toenemen. Want : steeds meer boodschappen zullen steeds sneller doorgegeven worden, maar... gaat het individu ze nog kunnen verwerken?

Denk ook aan bv. het zenuwachtige gedoe bij videospelletjes .